

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ANTON ÇEHOV Kara Keşiş

Can Klasik

Kara Keşiş, Anton Çehov

Rusça aslından çeviren: Mehmet Özgül

Чёрный монах

İlk baskı: Артист, 1894

Bu çeviride kaynak alınan basım: Toplu eserler, 12 cilt, Pravda, 1985

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ekim 2021, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 5 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: Esra Özdoğan

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak illüstrasyonu: Selin Türkü Birden

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-5402-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

ANTON ÇEHOV

KARA KEŞİŞ

ÖYKÜ

Rusça aslından çeviren

Mehmet Özgöl

Anton Çehov'un Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

***Sıra Dışı Bir Adam ve Diğer Öyküler*, 2005**

***Doktor Çehov'dan Öyküler*, 2018**

***Sayfıyede*, 2010**

***Öylesine Bir Hikâye*, 2019**

***Altıncı Koğuş*, 2019**

ANTON ÇEHOV, 1860'da, Taganrog'da, küçük bir taşra bakkalının oğlu olarak dünyaya geldi. Ortaöğreniminden sonra liseyi kentte okudu. Yunan ve Latin klasiklerini temel alan bir öğrenim gördü. 1879'da Moskova Tıp Fakültesi'ne girdi. 1884'te çeşitli hastanelerde görev almaya başladı ve *Bukalemun* başlıklı ilk öykü kitabı aynı yıl yayımlandı. Bu dönemde kısa oyunlar da yazdı ve *İvanov* (1887) adlı oyunuyla dram tekniği alanında Rus tiyatrosuna büyük yenilikler getirdi. "Alacakaranlık" adlı öykü kitabıyla Puşkin Ödülü'nü kazandı. *Bozkır* (1888) adlı uzun öyküsüyle büyük bir yazar olarak tanındı ve öykünün, Rusya'da yazınsal bir tür olarak yerleşmesini sağladı. Hastalığına rağmen, *Duçetka* (1899), *Küçük Köpekli Kadın* (1899) gibi ünlü yapıtlarını bu dönemde kaleme aldı. *Vanya Dayı* (1897), *Üç Kız Kardeş* (1900), *Vişne Bahçesi* (1903) gibi büyük oyunlarını hayatının son yıllarında yarattı. 1904 yılında, eşi ve ünlü tiyatro oyuncusu Olga Knipper'le gittiği Badenweiler'da ölen Çehov, çarlık dönemindeki siyasi çıkmazları, basit insan yaşantılarını büyüteç altına almaktaki ustalığı, Tolstoy'u hayran bırakan yalın ve ölçülü biçemi, gelenekselliği aşan anlatım biçimiyle dünya edebiyatının ustaları arasına katıldı.

MEHMET ÖZGÜL, 1936'da Nevşehir'de doğdu. İlk ve ortaokulu Avanos'ta, liseyi Kuleli Askerî Lisesi'nde bitirdi. Rusça öğrenimine lisede başladı. 1959'da, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 1979'a kadar, çeşit-

li askerî okullarda Rusça öğretmenliği yaptı ve yaz aylarında Rus yazarlardan çeviriler yaptı. Emekli olduktan sonra bütünüyle yazınsal çeviriye yöneldi. Tolstoy, Gorki, Gogol, Dostoyevski, Çehov, Ehrenburg, Aytmatov, Simonov, Yevtuşenko gibi, Rus edebiyatının önde gelen yazarlarının yapıtlarını dilimize kazandırdı. İstanbul'da yaşıyor.

KARA KEŞİŞ

I

Üniversitede yüksek lisansını bitirmiş Andrey Vasilyiç Kovrin sürekli çalışmaktan yorgun düşmüş, sinirleri iyice yıpranmıştı. Gidip bir doktorla konuşmanın tam zamanıydı. Ancak o böyle yapmadı, yakın arkadaşı bir doktorla birkaç kadeh içtikleri bir gün laf arasında konuyu açtı; beriki de ona köye gidip bütün baharı, hatta yazı orada geçirmesini salık verdi. Kovrin tam o sırada uzun bir mektup aldı. Mektubu gönderen Tanya Pesotskaya, Kovrin'den kendi köyleri Borisovka'ya gelmesini, bütün yaz onlarla birlikte kalmasını istiyordu. Eh, bu durumda değerli yakınlarının yanında tatil yapmak Kovrin için kaçınılmaz oldu.

Aylardan nisandı. Kovrin önce kendi köyü Kovrinka'ya uğrayıp herkesten uzak üç hafta geçirdi. Havaların iyi olduğu bir gün arabaya atladığı gibi eski vasisi, onu yetiştirip eğiten Pesotski'lerin köyüne yollandı. Baba Pesotski, Rusya'nın ünlü meyve yetiştiricilerinden biriydi. Kovrin'in kendi köyü Kovrinka ile Pesotski'lerin yaşadığı Borisovka'nın arası yaklaşık dört yüz kilometreydi; yağmurların köy yollarını iyice yumuşatması, üstelik arabanın yaylı olması sayesinde yolculuk zevkli geçti.

Pesotski'lerin, önü sütunlarla, aslan heykelleriyle süslü, kocaman bir evi vardı. Girişte Kovrin'i üniformalı bir uşak karşıladı. Eskiliğinden dolayı konağın sıvaları yer yer çatlayıp dökülmüştü. Evi çepeçevre kuşatan İngiliz stili park, kasvetli ve ciddi görünüyordu. Alabildiğine büyük alan, arkaya doğru neredeyse beş kilometre kadar uzadıktan sonra dik bir yamaçla ırmağa iniyordu. Dik yamaçta kökleri, kılı hayvan pençeleri gibi toprağın üstüne çıkmış iri çam ağaçları vardı. Irmağın ıssız kıyılarında acıklı acıklı ötüşen kızkuşlarını dinlerken insan ister istemez hüzünlü bir aşk şarkısı söyleme isteği duyardı. Buna karşılık, konağın önündeki avlu ile yandaki otuz dönüm fidanlık ve meyve bahçesinde neşeli bir canlılık, cıvılcıvılcıvı bir hareketlilik sürüp giderdi; hatta kötü havalarda bile... Kovrin, Pesotski'lerin bahçesinde gördüğü güllere, zambaklara, kamelyalara, en beyazından tutun da duman rengi koyuluğunda lalelere kadar böylesine çeşitli ve bol çiçeğe başka hiçbir yerde rastlamamıştı. Baharın ilk günleriydi, çiçeklerin çoğu seralardan çıkarılmamıştı; gene de bahçe yollarında, şuraya buraya serpiştirilmiş çiçek tarhlarında, özellikle çiy damlacıklarının yapraklarda ıslık ıslık parladığı erken saatlerde, insan kendini körpe çiçeklerden oluşmuş bir masal diyarında hissediyordu.

Baba Pesotski'nin "saçmalık" diye nitelediği bahçenin bu çiçeklik ve süsleme bölümü, çocukluğunda Kovrin üzerinde masalsı bir etki bırakırdı. Gerçekten de doğrudur Pesotski'nin söylediği "saçmalık" sözü; çünkü doğayla alay edercesine çok garip süs ağaçları yetiştirmiş, meyve ağaçlarına akla gelmedik tuhaf biçimler vermişti. Anayolun iki yanında sıkça dikilmiş, duvar gibi tıraşlanmış her çeşitten meyve ağacı mı istersiniz, piramit görünümlü armutlar mı, küre biçiminde meşeler, ıhlamlar, dalları şemsiye gibi açılmış elmalar, şamdan ya

da kemer biçimi verilmiş, bazıları soylu ailelerin armalarına benzeyen, hatta baba Pesotski'nin bahçıvanlığa merak sardığı 1862 yılının rakamlarına benzeyen erikler mi?.. Hele güçlü gövdeleriyle palmiye gibi dimdik uzayan öyle biçimli ağaçlar çarpardı ki gözünüze, şöyle yakından bakınca, bunların bizim bahçelerimizdeki çarpuk çarpuk frenküzümü, beктаşiüzümü asmalarının düzgünleri olduklarını görürdünüz.

Kovrin'i en çok şaşırtansa bahçedeki sürekli hareketlilik, neşeli kaynaşmaydı. Sabah erken vakitlerden akşam geç saatlere değin ellerinde çapalar ve süzgeçli kovalarla, el arabalı insanlar ağaçların, fidanların çevresinde, bahçe yollarında, çiçek tarhlarında karınca yorulmazlığıyla koşuşturur dururlardı.

Kovrin konağa geldiğinde saat akşamın onunu bulmuştu. Tanya ile babası Yegor Semyoniç Pesotski gene büyük bir koşturmaca içindeydiler. Gökyüzünün bulutsuzluğu ve termometre sabaha doğru sert bir ayaz çıkacağını gösteriyordu. Bahçıvan İvan Karlıç kente gönderilmişti; bu durumda ağaçların durumunu yakından gözleyecek kimse yoktu. Bu işi ister istemez kendileri yapacaklardı. Akşam yemeğinde sabahleyin ayaz çıkacağı konuşulmuş ve böyle karar verilmişti: Tanya o gece uymayıp gece saat birde bahçeyi dolaşacak, Yegor Semyoniç ise gece üçte, belki daha erken kalkarak aynı işi sürdürecekti.

Kovrin yatmayıp gece yarısına dek Tanya'yla oturdu, sonra birlikte bahçeye çıktılar. Hava epey soğumuştur. Her yerden yanık kokuları geliyordu. Pesotski ailesine yılda birkaç bin ruble gelir sağlayan meyve bahçesi –Yegor Semyoniç buraya ticari bahçe diyordu– koyu bir duman altındaydı. Bahçeye baştan başa yayılıp ağaçları saran bu acı duman, ailenin bu binlerce rublelik gelirini sabah ayazından koruyacaktı. Satranç tahtasındaki da-

malar gibi birbirine dik, düz diziler halinde uzayıp giden ağaçlar, sıra sıra dizilmiş askerlere benziyordu. Her biri aynı boy ve kalınlıktaki ağaçların birbirine benzerliğiyle oluşan bu katı düzen insana hayranlık veriyordu. Kovrin ile Tanya ağaç dizileri arasında bahçeyi boydan boya gözden geçirdiler. Gübre, saman, kuru yaprak... ne bulunursa yakılmıştı. Dumanlar içinde, arada bir gölge gibi dolaşan işçilere rastlanıyordu. Ağaçlardan yalnızca vişneler, erikler, bir de bazı elma türleri çiçek açmıştı; gene de bütün bahçe duman altı olmuştu. Kovrin ancak fidanlığa vardıklarında temiz havada derin derin soluk alabildi.

Omuzlarını silkerek, “Çocukluğumdan beri bu duman bana dokunur, öksürürüm. Dumanın nasıl bir yarar sağladığını bugüne kadar anlamış değilim,” dedi.

Tanya’nın açıklaması şöyle oldu: “Hava açık olduğu zaman duman, bulutların yerine geçer...”

“Peki ama bulut ne işe yarıyor?”

“Kapalı, bulutlu havalarda sabah ayazı çıkmaz da onun için...”

“Ha, şöyle desenize!”

Kovrin gülerek Tanya’nın koluna girdi. Kızın soğuktan üşümüş, ciddi, geniş yüzü, incecik kara kaşları, başını serbestçe çevirmesine engel olan mantosunun kalkık yakası, zayıf, biçimli bedeni, çiyden ıslanmasın diye eteklerini kıvrıdığı giysisi onu çok duygulandırmıştı.

“Aman Tanrım, kocaman kız olmuşsunuz!” dedi. “Sizden son ayrılışımda, yani beş yıl önce küçücük bir çocuktunuz. Upuzun bacaklı, saçlarını taramasını bile beceremeyen, sıska bir kız çocuğu. Kısacık bir entari giyerdiniz, o yüzden ‘balıkçıl’ diye kızdırırdım sizi. Şu zaman denen şey neler yapıyor insana!”

“Dile kolay, beş yıl geçip gitmiş!” dedi Tanya. “O günden beri köprülerin altından çok sular aktı.”

Kovrin’in yüzüne dikkatle baktı, çabuk çabuk, “And-

riyuşa, bana doğruyu söyler misiniz?" dedi. "Bizden tamamen koptunuz, öyle değil mi? Aman Tanrım, benim de sorduğum soruya bakın! Yetişkin bir adamsınız, kendi başınıza sürdürdüğünüz ilginç bir yaşamınız var, önemli birisiniz. Bizlere yabancılaşmanız çok doğal. Gene de Andriyuşa, isterdim ki, bizleri birer yakınınız sayın. Sanırım buna hakkımız var."

"Öyle sayıyorum zaten."

"Doğru mu söylüyorsunuz?"

"Ona ne şüphe!"

"Bugün evde birçok fotoğrafınız olduğunu görünce şaşırmışsınızdır. Babam sizi taparcasına sever. Bazen sizi benden daha çok sevdiği hissine kapılıyorum. Ne kadar gurur duyuyor sizinle, bir bilerseniz! Bir bilimsanı olmanızın yanı sıra, olağanüstü bir kişiliğiniz var, mesleğinizde hayli ilerlediniz, babam başarılarınızda kendinin de payı olduğuna inanıyor; çünkü sizi yetiştiren o. Böyle düşündüğü için karışmıyorum kendisine. Nasıl isterse öyle düşünsün."

Ortalık aydınlanmaya yüz tutmuştu. Havanın derece derece aydınlandığı ağaçların tepeleri ile öbek öbek dumanların gittikçe daha çok belirginleşmesinden belli oluyordu. Bülbüller ötmeye başlamıştı, uzaklardan bildirincin sesleri geliyordu.

"Eh, epeyce dolaştık. Gidelim de yatalım artık. Hem ben üşümeye başladım... Geldiğiniz için teşekkürler, Andriyuşa. Çevrede topu topu birkaç tanıdığımız var, onlar da can sıkıcı insanlar. Böyle olunca bahçe işleriyle uğraşmaktan başka yapacak şey kalmıyor. Bahçenin sulanması, gübrenmesi, toprağın kabartılması, ağaçların ilaçlanması... Bir yandan da bir sürü tarım bilgisi ve yabancı terim öğreniyoruz... Ben geceleri yalnız elma, armut düşleri görmeye başladım. Elbette yararlı şeyler hepsi de, yaptığımız işten hoşlanıyorum, gene de yaşa-

mında bir değişiklik olsun istiyor insan. Anımsıyorum da eskiden tatillerinizi bizde geçirmeye geldiğiniz ya da birkaç günlüğüne uğradığınız zamanlar sanki koltukların ve avizelerin kılıflarını çıkarmışız gibi bir yenilenme olurdu evde. Ben küçücük bir kızdım, ama anlardım.”

Tanya’nın bunları söylerken büyük bir mutluluk duyduğu belliydi, o nedenle konuşması bitmek bilmedi. Genç kız bu havada konuşadursun, Kovrin onlarda geçireceği yaz boyunca bu zayıf, geveze varlığa bağlanabileceğini, ona kapılıp gönül verebileceğini düşünüyordu. Aslında bundan daha doğal bir şey olamazdı. Ansızın aklına gelen bu düşünceyle duygulandı, yüzünde bir gülümsemeyle yanındaki kaygılı ama sevimli genç kıza doğru eğilerek alçak sesle mırıldanmaya başladı:

Onegin, gizlemeyeceğim kimseden,
Çılğınca seviyorum Tatyana’yı...¹

Eve geldiklerinde Yegor Semyoniç ayaktaydı. Kovrin, canı uyumak istemediği için, ev sahibiyle sohbete daldı; bunun üzerine yeniden bahçede dolaşmaya çıktılar. Yegor Semyoniç uzun boylu, geniş omuzlu, iri göbekli bir adamdı. Şişmanlığı yanında bir de nefes darlığı çektiği halde öyle hızlı yürüyordu ki, ona yetişmek kolay olmuyordu. Kızı gibi onun da kaygılı bir yüzü vardı; sanki bir dakika gecikse dünya başına yıkılacakmış gibi her işi bir an önce yapıp bitirmek isterdi.

Adam soluklanmak için durdu.

“İlginç değil mi?” dedi. “Toprak buz gibi soğuk; ama termometreyi sopanın ucuna takıp şöyle üç-dört metre

1. Puşkin’in şiir tarzındaki romanına dayanarak Çaykovski’nin 1877’de bestelediği *Yevgeni Onegin* (1877-1878) operasından. Tanya, romanda Yevgeni’nin sevdiği genç kız. (Y.N.)

yukarıya kaldırınca havanın ısındığını görürsün. Hadi, nedenini açıkla bakalım!”

Kovrin gülmeye başladı.

“Ne yalan söyleyeyim, bilmiyorum.”

“Öyledir, insan her şeyi bilemez. Beynimiz kocamandır ama içine her şeyi sığdıramazsın. Bir de çalıştığın asıl konu felsefe olunca...”

“Evet. Psikoloji dersi veriyorum; genel anlamda felsefeyle ilgileniyorum.”

“Hiç sıkıldığın olmuyor mu?”

“Tam tersine, ben bunun için yaşıyorum.”

Yegor Semyonîç kırışmış favorilerini sıvazladı, dalgın dalgın, “Aman aman, öyle olsun! Senin adına çok mutluyum. Öyle seviniyorum ki!” derken bir an dikkat kesildi, yüzünde tasalı bir ifade belirdi, ardından yana doğru hızlı adımlarla yürüyerek duman bulutları arasında gözden kayboldu. İleriden avaz avaz bağırıyordu:

“Bu atı, elma ağacına kim bağladı?” Kovrin uzaktan yürek parçalayan, çaresiz bağışlarını duyuyordu. “Hangi namussuz... Hangi namussuz, hangi alçak yaptı bu işi? Aman Tanrım, aman Tanrım! Bahçeyi mahvettiniz, ağaçlarım rezil oldu, her yeri kirlettiniz, bozup dağıttınız! Bu ne kendini bilmezlik! Bu ne alçaklık! Aman Tanrım!..”

Yeniden Kovrin’in yanına geldiğinde sanki biri onu incitmiş gibi yüzü allak bullak olmuştu. Ellerini iki yana açarak ağlamaklı bir sesle, “Bu kahrolası insanlarla başım dertte!” dedi. “Stepka denen piç kurusu geceleyin bahçeye gübre getirmiş, atını hemen dışarıya götüreceği yerde hemen oracıktaki elma ağacına bağlamış. Atın yuları ağacı öyle sıkı sarmış ki, kabuk üç yerden soyulmuş. Gördün mü itoğlütün yaptığını! Herife kaç kez söyledim ama kafası almıyor! Gözlerini kırptırarak dikilip duruyor karşımda! En iyisi böylelerini ipe çekmek!”

Biraz sonra yatıştı. Kovrin'i yanaklarından öperek, "Neyse, neyse unutamam bunları," dedi. "Geldiğine çok memnun oldum, yavrum! Öyle mutluyum ki, anlata-mam!.. Teşekkür ederim..."

Sonra aynı kaygılı yüzle bahçede hızlı hızlı dolaşma-yı sürdürdü; yetişmesine büyük katkıda bulunduğu genç adama seraları, limonlukları, yeraltı depolarını, "çağımı-zın harikası" diye övündüğü arı kovanlarını gösterdi.

İkisi böyle gezerlerken güneş hayli yükselmiş, bahçe-yi aydınlığa boğmuştu. Hava da ısınmıştı bu arada. Gü-neşli uzun bir günün başlangıcını iliklerinde duyan Kov-rin, henüz mayısın başı olduğu halde önünde ıslıl ıslıl gü-neşli, aynı derecede keyifli bir yaz bulunduğunu düşün-dü; çocukluk günlerinde bu bahçede koşarken olduğu gibi, yüreği sevinçle doldu, gençlik duyguları depreşti. Bunun üzerine yaşlı adamı kucaklayarak yanaklarından öptü. Böylece ikisi de neşeye eve döndüler; kahvaltı ma-sasına oturup atalardan kalma porselen fincanlardan çay-larını içmeye başladılar. Kovrin'in önündeki tabaklarda kaymak, tereyağlı ve yumurtalı çörekler vardı. Bütün bunlar ona çocukluk, ilkgençlik günlerini anımsatıyordu. O an yaşadığı keyifli dakikalar, geçmişin depreşen duygu-larıyla birleşince kahvaltı masasında ruhunu biraz ezen ama hoş bir hava oluştu; yine de mutluydu işte.

Kovrin daha sonra Tanya'nın uyanmasını bekledi, genç kız kalkınca birlikte kahve içtiler, bahçede dolaştı-lar; sonra kendi odasına çekilip çalışma masasının başına geçti. Dikkatle okurken, notlar alırken arada bir başını kaldırıp açık pencerelerden dışarıya ya da masadaki va-zolarda bulunan, yapraklarına damla damla çiy düşmüş çiçeklere bakıyordu. Gözlerini yeniden kitaba çevirdi-ğindeyse, kıpır kıpır bir mutluluğun bütün bedenini en ince damarlarına dek sardığını hissediyordu.

II

Köydeki yaşıntısı çok geçmeden tıpkısı tıpkısına kenttekinе benzemeye başladı. Aynı sinir gerginliği aynı yorucu çalışmalar... Durmadan okuyup yazıyor, İtalyanca öğreniyor, gezmeye çıktığı zamanlardaysa yeniden masa başına oturacağı ânı özlüyordu. Uyku saatleri öylesine azalmıştı ki, az uyumasına herkes şaşıp kalıyordu. Bir fırsat bulup öğleden sonra yarım saat kadar kestirirse, o gece bir daha uyumayıp ertesi güne neşeyle başlıyor, üstelik kendini dinç hissediyordu.

Çalışmalarının yanında söyleşiler, şarap ve pahalı puro içmeler de epeyce zamanını alıyor denebilirdi. Pestsotski'lere hemen hemen her gün gelip giden komşuların yetişkin kızları, Tanya'yla piyano çalıp şarkı söylüyor; komşu çiftlik ağasının genç oğlu da kemanıyla onlara katılıyordu. Kovrin müzik dinlerken neredeyse kendinden geçiyor, gruptan ayrılamadığı için oturduğu yerde gözleri kapanıyor, başı önüne düşüyordu.

Bir gün, akşam çayından sonra balkonda oturmuş, kitap okuyordu. O sırada Tanya, soprano; genç kızlardan biri kontralto sesleriyle, çiftlik ağasının oğlu da kemanıyla, Braga'nın ünlü *Serenat*'ını¹ seslendiriyorlardı. *Serenat*'ın sözleri Rusça olduğu halde Kovrin, konusunu bir türlü anlayamadı. Bunun üzerine okumayı bıraktı, daha bir dikkatle kulak verdi, sonunda anladı sözleri. *Serenat*'ın konusu şöyleydi: Hasta ruhlu bir genç kız geceleyin evlerinin bahçesinden son derece güzel, garip ve gizemli sesler geldiğini işitir. Kutsal bir anlamı vardır bu seslerin, ama bizim gibi sıradan ölümlüler anlayamadığı için geldikleri gibi gene gökyüzüne yükselirler...

1. İtalyan besteci ve çellist Gaetano Braga'nın (1829-1907) *La Serenata* adlı çalışması. (Y.N.)

Az sonra Kovrin'in gözleri kapanmaya başladı. Oturduğu yerden kalktı, büyük bir yorgunluk duyduğu halde, konukların bulunduğu salona geldi, müzik çalışması son bulunca, yorgunluğuna aldırmadan Tanya'nın koluna girdi, birlikte balkona çıktılar.

Kovrin, "Bugün sabahtan beri zihnimi bir efsane kurcalıyor," dedi. "Bir yerde mi okudum, yoksa birinden mi işittim; tam olarak bilemiyorum. Ancak garip bir efsane bu; daha önce böylesini hiç duymadım. Bir özelliği de pek mantıklı olmaması. Sözüm ona bundan bin yıl önce Suriye'de mi, yoksa başka Arap ülkelerinden birinde mi, karalar giymiş bir keşiş çölden geçiyormuş... Çölde geçen keşişin birkaç mil uzağında, balıkçılar bir gölün üzerinde ağır ağır yürüyen ikinci bir keşiş daha görmüşler. İkinci keşiş bir seraptır; bunu şimdi biz bilime dayanarak açıklayabiliriz. Efsanede şimdi hepimizin bildiği optik yasalarından söz edilmiyor doğallıkla. O yüzden bu yasaları unut ve devamını dinle: Birinci serabın ardından ikincisi, onun ardından üçüncüsü yansımış ve sözde keşiş görüntüsü böyle böyle atmosferin bir katmanından öbürüne atlayarak sonu gelmeksizin yayılmaya başlamış. Kara Keşiş'i Afrika'da, İspanya'da, Hindistan'da, Kuzey Kutbu'nda, daha bilmem nerelerde görmüşler. Sonunda keşişin görüntüsü dünyamızı saran hava katmanının sınırlarını da aşıp evrende oradan oraya gezmeye başlamış. Belki şimdi Kara Keşiş'i Mars'ta ya da Güney Yarımküre'den görülen bir yıldızda görüyorlardır. İşte güzelim, efsanenin asıl can alıcı bölümü bundan sonra geliyor: Çölde ilk görüldüğü zamandan tam bin yıl sonra bu serap yeniden dünyamızın atmosferine girip insanlara görünmeye başlayacakmış. Bin yıllık süre, sözde şu sıralar bitmek üzereymiş. Efsanede belirtildiğine göre Kara Keşiş'le bugün olmadı yarın, her an burun buruna gelebilirmişiz..."

Anlatılanların iç karartıcılığından irkilen Tanya, "Tuhaf bir efsane," dedi.

"En çok tuhafıma giden de böyle bir şeyi nereden öğrendiğim. Birinden mi işittim, yoksa bir yerde mi okudum?.. Belki de Kara Keşiş olayını düşümde gördüm. Yemin ederim, bunun kafama nereden saplandığını anımsamıyorum. Şimdi bile aklımdan çıkmıyor, hep aynı şeyi düşünüyorum."

Kovrin, Tanya'yı konukların yanına götürüp bıraktıktan sonra bahçeye çıktı; düşünceler içinde çiçek tarhları arasında dolaşmaya başladı. Güneş batmak üzereydi. Çiçekler yeni sulandığı için ıslak toprak kokusuyla birlikte kışkırtıcı bir koku yayılıyordu çevreye. Konakta yeniden müzik sesleri duyuldu, uzaktan kemanın sesi bir şarkı gibi geliyordu. Efsaneyi nerede okuduğunu ya da kimden duyduğunu anımsamak için zihnini zorlayan Kovrin, ağır adımlarla parkın derinliklerine daldı; farkına varmaksızın ırmağa doğru yürüdü.

Neden sonra dik yamaçtan inip toprağın çıplak kökleri arasından geçerek suya yaklaştı; bu arada kızkuşlarını ürküttü, iki ördeği tedirgin etti. Her ne kadar batan güneşin son ışıkları çamların yüksek dallarına vuruyorsa da, ırmağın üstüne akşamın loşluğu çökmüştü. Kovrin derme çatma köprüden karşı yakaya geçti. Şimdi önünde ekili bir tarla uzanıyordu, henüz çiçeğe durmamış, körpe çavdarların örttüğü kocaman bir tarlaydı burası. Çevrede ne bir ev ne de Tanrı'nın bir kulu vardı. Her yer ıpıssızdı. Üzerinde yürüdüğü patika, sanki sonuna kadar gidecek olsa, az önce güneşin battığı, şimdi de günbatımı kızılığının dört bir yana alev alev saçıldığı bilinmez bir yere ulaşacaktı.

"Burası ne kadar geniş, ıssız bir yer! İnsan kendini tümüyle özgür hissediyor. Sanki dünyamız, soluğunu kesmiş beni seyrederken çevremdeki her şeyi anlamamı istiyor," diye düşündü.

Az sonra tarladaki ekinler dalga dalga sallandı, serin bir akşam yeli, Kovrin'in şapkasız başını yalayarak geçti. Derken, ekinler üzerinde daha güçlü ikinci bir dalga yayıldı, tarladan hışırtılar yükseldi, arkadan, çam ağaçlarının bulunduğu yerden uğultuya benzer güçlü hışırtılar koptu. Kovrin şaşkınlık içinde olduğu yerde çakılıp kaldı. Ufukta sanki kapkara bir sütun göğe doğru yükseliyordu; bu ya bir hortumdu ya da kasırga. Kenarları belirgin değildi, ancak Kovrin bakar bakmaz sütunun yerinde durmadığını, korkunç bir hızla ilerlediğini, hatta kendi üzerine doğru geldiğini gördü. Üstelik yaklaştıkça sütunun boyu kısalıyor, görüntüsü belirginleşiyordu. Kovrin üzerine gelen beladan kurtulmak için kendini apar topar çavdar tarlasının içine attı.

Kollarını göğsünde çaprazlamış, kır saçlı, kaşları kapkara bir keşiş, siyah giysiler içinde önünden geçti. Keşişin çıplak ayakları yere değmiyordu. Uçan keşiş beş-altı metre ilerledikten sonra geri dönerek Kovrin'e baktı, başını salladı, kurnaz kurnaz gülümsedi. Sapsarı, ürkütücü bir yüzü vardı. Uzaklaştıkça boyu uzadı, ırmağın öte yakasına geçti; killi toprağa, çam ağaçlarına sessizce süründükten sonra, ağaçların arasından duman gibi dağıldı gitti.

Kovrin, "Gördün mü?" dedi kendi kendine. "Efsane doğruymuş..."

Bu tuhaf görüntüyü kendi kendine açıklamaya kalkışmaksızın, ancak keşişin yalnız kara cüppesini değil, yüzünü, gözlerini bile çok yakından ve tüm açıklığıyla gördüğüne sevinerek heyecan içinde eve döndü.

Gerek parkta, gerek bahçede insanlar sakın sakın dolaşıyordu; konaktan hâlâ müzik sesleri geliyordu. Demek ki, keşişi yalnızca kendisi görmüştü. Gördüklerini Tanya ve Yegor Semyonıç'la paylaşmak için büyük bir

istek duyduysa da saçmaladığını, hayal gördüğünü söyleyip belki biraz da korkacaklarını düşünerek anlatmaktan vazgeçti. Bunun üzerine konukların arasına karıştı, onlarla birlikte güldü, neşelendi, dans etti. O gece herkes onun çok eğlendiğini söyledi, konuklar ve Tanya, genç bilimsanını epey değişmiş buldular. Yüzüyle, konuşmalarıyla bambaşka, ilginç bir adam olup çıkmıştı.

III

Konuklar gittikten sonra Kovrin odasına çekildi, divana uzandı. Artık rahat rahat keşişini düşünebilirdi. Ancak bir dakika bile geçmeden Tanya içeri girdi.

“Andriyuşa, okumanız için size babamın yazdığı makalelerden getirdim. Çok güzel yazıyor,” diyerek Kovrin’in eline bir tomar broşür, basılı kâğıt tutuşturdu.

Arkasından da Yegor Semyoniç geldi. Utangaç utanmış gülümsüyordu.

“Sen onun söylediklerine bakma, oğlum. Bunlar okumaya değmez şeyler... Gene de uyumak istiyorsan tavsiye ederim, uyku için birebirdir.”

Ama Tanya ısrarlıydı.

“Hayır, hiç de öyle değil, babacığım. Çok güzel yazılmış hepsi de... Andriyuşa, okuyunca durumu siz de anlayacak, daha çok yazması için babamı teşvik edeceksiniz. Bana kalırsa bahçıvanlık üzerine kocaman bir ders kitabı yazabilir babam.”

Bu arada Yegor Semyoniç kızarıp bozariyor, gülmeğe çalışıyor, yazdıklarının övüldüğünü işiten bütün yazarların söyleyeceği türden sözler geveliyordu. Sonunda kızının ısrarlarına dayanamadı.

“Peki, istiyorsan oku, Andriyuşa,” dedi. “Ama önce şunlardan başla. Bir de şu broşürden. Yoksa okuduklarını anlayamazsın. Konunun yabancı olduğu için...”

Böyle diyerek titreyen parmaklarıyla broşürleri ayırmaya başladı.

“Gene de söylüyorum, saçma, can sıkıcı şeyler hepsi de... Ayrıca çoktan uyku vaktin geldi. Sen en iyisi uyu-
mana bak...”

Tanya çıkmıştı. Kovrin’le baş başa kalan Yegor Semyonıç, genç adamın yattığı divanın bir ucuna ilişti, derin derin iç çekerek, “Ya, işte böyle oğlum!.. Sevgili eğitimcimiz,” dedi. “Gördüğün gibi makaleler yazıyorum, fuarlara katılıyorum, ödüller alıyorum. Herkesin dilinde ben varım. Pesotski diyorlar da, başka bir şey demiyorlar. İnsan kafası büyüklüğünde elmalar yetiştiriyorum, bahçem sayesinde varlıklı bir adam oldum. Kısacası, Koçubey¹ gibi ünlü ve zenginim. Orası öyle de bunun sonu nereye varacak? Bahçem gerçekten benzerlerinin en güzeli, bir eşi daha zor bulunur. Ülke çapında bir değer taşıyor, Rus tarım işletmeciliğinin yeni dönemini simge-
liyor. Bütün bunlar doğru. Ama sonu ne olacak? Ben ne diye durmadan çalışıp didiniyorum?”

“Niye böyle diyorsunuz ki? Yaptığınız iş kendini belli ediyor; bu da size yetmez mi?”

“O anlamda söylemiyorum. Demek istediğim, ben öldükten sonra bahçem ne olacak? Şu anda kurduğum düzen, benden sonra bir ay bile dayanamaz, bozulur. Başarımanın sırrı bahçenin büyük, işçilerin çok olmasında değil; benim severek çalışmamda. Anlıyor musun? Yaptığım işi belki kendi varlığımdan daha çok seviyorum. Sabah-
tan gece yarılarına kadar çalışıp her işi kendi elimle bitiriyorum. Aşlamak, budamak, fidan dikmek hepsi bu ellerin emeği. Birisi bana yardım etmeye kalktığında kıskançlıktan çatlıyorum. Bu sevgi, bu el emeği, bu gören

1. Viktor Pavloviç Koçubey (1768-1834): Önemli bir Rus devlet adamı ve diplomat (Osmanlı İmparatorluğu’nda büyükelçi olarak da çalışmıştı). (Ç.N.)

gözler, anlayan bakışlar sayesinde ağaçlar güzel güzel serpilip geliyor. Böyle olunca da bir arkadaşın evine bir saatliğine bile konuk gitsem aklım burada kalıyor. 'Acaba bahçeme ne oldu, bir şey mi yaptılar?' diye kendi kendimi yiyorum. Bu durumda ben ölünce kim bakacak ağaçlara? Bütün bu işleri kim görecek? Bahçıvan mı? İşçiler mi? Kim? İşte sevgili dostum, bizim meslekte asıl düşman kemirgenler, börtü böcek, ayaz filan değil; işini benimsemeyen insanlardır."

Kovrin gülerek, "Tanya ne güne duruyor?" dedi. "Herhalde bahçenize kemirgenler gibi zarar verecek değil. İş anlıyor, seviyor..."

"Evet, bahçeden anlıyor, seviyor da üstelik. Benden sonra burayı sahiplenir, işletmecisi olarak kalırsa sorun yok, bundan iyisi can sağlığı." Korka korka Kovrin'e bakarak fısıldadı: "Peki, ya bir gün evleniverirse? İşte asıl korkum bu! Evlenir, çocukları olur, bahçeyi düşünmeye bile fırsat bulamaz. En çok korktuğum da evleneceği adamın açgözlülük edip bahçeyi başka işletmecilere kiraya vermesi. İşte o zaman gör olacakları. Bahçe bir yıla varmaz elden çıkar. Bizim mesleğimizde kadına güven olmaz, delikanlı."

Yaşlı adam içini çekerek bir süre sustu.

"Belki bencilce bir düşünce ama içtenlikle söylüyorum: Tanya'nın evlenmesini istemiyorum. Korkuyorum çünkü. Zıpırın biri epey zamandır elinde kemanıyla bize gelip iki gıy gıy ettikten sonra çekip gidiyor. Tanya'nın onunla evleneceğine inanmadığım halde nefret ediyorum o delikanlıdan. Gördüğün gibi tuhaf bir adam olup çıktım. Ne yaparsın..."

Bunları söyledikten sonra ayağa kalktı, odada birkaç tur attı. Önemli bir şey söylemek istediği ama buna karar veremediği anlaşıyordu. Sonunda kararını vererek ellerini cebine soktu.

“Seni ne kadar sevdiğini bilirsin. O bakımdan içimden geldiği gibi, çekinmeden konuşacağım seninle. Kimi hassas konularda dümdüz konuşur, düşündüğüm neyse onu söylerim; gizli kapaklı düşüncelere katlanamam, o yüzden seninle açık konuşacağım. Diyeceğim şu ki, biliyor musun, kızımı vermekten korkmayacağım tek kişi sensin. Akıllı, zeki bir insansın; kocaman bir yürek taşıyorsun; benim gibi bir adamın gönül verdiği işin mahvolmasını istemezsin. En başta da seni oğlum gibi seviyor olmam, seninle gurur duymam böyle düşünmemde en büyük etken... Tanya’yla aranızda böyle bir ilişki kurulursa son derece mutlu olacağım. Dürüst, alnı açık bir insan olarak çekinmeden, korkmadan söylüyorum bunları.”

Kovrin’in gururu okşanmıştı, gülümseme tüm yüzüne yayıldı. Yegor Semyoniç tam çıkmak üzere kapıyı açmıştı ki, eşikte durdu.

“Tanya’yla evlenip bir oğlunuz olursa onu bahçıvan olarak yetiştireceğim. Neyse, hepsi hayal bunların... İyi geceler...”

Kovrin yalnız kalınca divana rahatça uzandı, broşürleri karıştırmaya başladı. Makalelerden birinin başlığı şöyleydi: “Ara Kültür Bitkileri Üzerine”. Bir başkasının: “Yeni Bahçe Açmak İçin Toprağın Kirizma¹ Edilmesi Üzerine Bay Z.’nin Notlarıyla İlgili Birkaç Söz”; bir üçüncüsünün: “Göz Açılama Yöntemi” Yazıların hepsinin başlığı aşağı yukarı böyleydi. Yegor Semyoniç sürekli didişen, tedirgin eden, hastalık derecesinde sinirli, sataşkan bir üslupla yazıyordu. Bahçe kültürü alanında isim yapmış biliminsanlarını çekinmeden eleştiriyor; onları, “doğayı üniversitedeki kürsülerinden gözlemleyen

1. Toprağı derince kazarak altını üstüne getirme. (Ç.N.)

karacahiller" diye adlandırıyordu. Meyve hırsızlığı yaparken ağaçların dallarını kıran köylüler için de epey kırıcı, küçük düşürücü satırlar vardı. "Böylelerini kırbaçlamak az gelir!" diye yazıyordu.

Kovrin, "Yegor Semyoniç'in işi herkesin beğeneceği türden, sağlığa yararlı, güzel bir şey ama bu gerginlik, bu kavga niye? Öyle sanıyorum ki, düşünen insanlar her alanda duyarlı, sinirli oluyor. Belki de böylesi kaçınılmaz," diye geçirdi içinden.

Babasının makalelerini beğendiğini söyleyen Tanya'yı düşündü bir an. Bu orta boylu, soluk yüzlü, zayıflıktan köprücükkemikleri çıkmış genç kızın bakışları geldi gözünün önüne. Kocaman kocaman açılmış koyu gözleri, sanki bir şeyler ararcasına dikkatle bakardı uzaklara. Yürüyüşü tıpkı babasınıninki gibi, küçük küçük adımlarla ve aceleciydi. Çok konuşmayı, tartışmayı sevdiğine, en ufak ayrıntıyı açıklarken bile elini kolunu salladığına, yüzü kıpır kıpır oynadığına göre, o da babası gibi son derece sinirli ve titiz olmalıydı.

Okumayı sürdürdü ancak makalelerin özünü kavramak kolay değildi; bunun üzerine broşürleri bir yana bıraktı. Konukların arasında dans edip şarkı dinlediği sırada duyduğu heyecan geldi hatırına, bunun ardından bir yorgunluk hissetti, kafasına çeşitli düşünceler üşüştü. Uzandığı yerden kalktı, odada dolaşmaya, Kara Keşiş'i düşünmeye başladı. Bu garip, insan mantığına aykırı görüntüyü yalnız kendisi gördüyse ruh sağlığı bozuktu demek ki; hastalığı sanrı görme derecesine varmıştı. Bu durum onu hayli ürküttüyse de korkusu uzun sürmedi.

"Şu an keyfim yerinde, kimseye bir zararım yok. Sanrı görmemin başkasına ne gibi bir kötülüğü olabilir ki?.." diyerek rahatlatı kendini.

Divana oturup başını ellerinin arasına aldı. Böyle oturunca sanki tüm benliğini saran o anlaşılmaz sevinci

içinde tutması daha kolay oluyordu. Sonra yeniden kal-kıp odada dolaşmaya başladı, ardından gidip çalışma masasının başına geçti. Kitaplardan edindiği düşünceler-le yetinmiyor; kafasında daha büyük, daha şaşırtıcı, daha sarsıcı düşünceler olsun istiyordu. Sabaha doğru istek-sizce soyundu, yatağa girdi. Hiç uyumadan olmazdı el-bette...

Yegor Semyoniç bahçeye gitmek üzere evden çıkar-ken o hâlâ uyumaya çalışıyordu. Ev sahibinin kalktığını anlayınca zili çaldı, uşağa şarap getirmesini söyledi. Bir-kaç kadeh *Lafite*¹ içtikten sonra yorganı başına çekti, bi-linci bulandı, yavaşça uykuya daldı.

IV

Yegor Semyoniç ile Tanya sık sık tartışır, bu sırada birbirlerine incitici sözler söylerlerdi.

O sabah da gene böyle bir tartışmaya girmişlerdi. Tanya ağlayarak odasına çekildi. Gün boyu ne çay içme-yeye çıktı ne de yemek yemeye... Yegor Semyoniç ilk başta böyle şeylere aldırılmaz görünüp surat astı. Onun için önemli olan haklılığıydı, evin düzeninin bozulmaması-ydı. Ancak zaman geçtikçe kızının ağlamasına dayanamaz oldu, içine yalnızlığın garipliği çöktü. Bahçede dolaşır-ken durmadan içini çekiyor, "Aman Tanrım, neden bun-lar benim başıma geliyor!" diye söyleniyordu. Öğle ye-meğinde o da ağzına tek lokma koymadı. Sonunda bü-yük bir üzüntü ve suçluluk duygusuyla kızının kapalı kapısına yaklaştı; çekine çekine, "Tanya! Tanya!" diye seslendi.

İçeriden ağlamaktan bitkin düşmüş ama kararlı bir

1. Château Lafite-Rothschild. 19. yüzyıldan beri Fransa'da Rothschild ailesi tarafından üretilen, dünyanın en pahalı şaraplarından biri. (Y.N.)

ses karşılık verdi: “Çıkmak istemiyorum. Beni yalnız bırakın lütfen.”

Baba ile kızının küskünlüğü evdeki herkese, bahçede çalışanlara bile yansımıştı. Kovrin başlangıçta kendini çalışmanın coşkısına kaptırdığı için durumun pek farkında değildi; ama zaman geçtikçe sıkıntı ve rahatsızlık duymaya başladı. Evdeki ağır havayı biraz olsun dağıtmak amacıyla akşamüzeri işe el koymaya karar verdi ve genç kızın kapısını çaldı. Neyse ki içeriye kabul edildi.

Şaka yollu, “Ay, ay, ay! Sizin yaptığınız da ayıp!” diye söze başladıysa da genç kızın ağlamaktan al al olmuş, üzgün yüzünü görünce çok şaşırdı. “Gerçekten iş bu kadar ciddi mi? Neler oluyor, anlatır mısınız?”

Tanya gözyaşlarını tutamayarak döktü içini.

“Ah, bilmiyor musunuz, babam beni o kadar çok üzüyor ki! Canımdan bezdirdi! Oysa ona bir şey yaptığım yok... Yalnızca dedim ki: ‘Gerektiğinde günlük işçi alırsınız, bunun dışında fazla işçi çalıştırmayalım. Görüyorsunuz, bir haftadır kimse bir şey yapmıyor.’ İşte ona bütün söylediğim bu. Bunun üzerine açtı ağzını yumdu gözünü, bana demediğini bırakmadı. Peki, beni kırmasına, bunca acı söz söylemesine gerek var mıydı?”

Kızın saçlarını düzelden Kovrin, “Boş verin canım, bu kadar üzerine düşmeyin!” dedi. “Biraz bağırıp çağırdınız, gözyaşı döktünüz, yetişir! Kırgınlığı sürdürmenin âlemi var mı? Babanızın sizi ne kadar çok sevdiğini biliyorsunuz.”

Genç kız durmadan hıçkırıyordu.

“Bu adam bütün hayatımı altüst etti. Beni kırmaktan, azarlamaktan zevk alıyor. Biliyorum, ben bu evde fazlalığım, o yönden yerden göğe kadar haklı. Yarın hemen gidip telgrafçı olarak demiryolu işletmesine gireceğim. Kim ne derse desin yapacağım bu işi.”

"Aaa! İşte bu olmadı! Önce ağlamayı bırakın! Görüyorum, ikiniz de öfkeli, sinirli insanlarsınız, o bakımdan ikiniz de suçlu sayılırsınız. Hadi dışarı çıkalım. Sizi barıştıracam."

Kovrin'in bu yatıştırıcı, yumuşak konuşması genç kıızı sakinleştirmeye yetmedi. Eskisi gibi omuzları sarsılarak, çaresizlik içinde ellerini ovuşturarak, sanki başına büyük bir felaket gelmiş gibi hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Onun böyle üzüntü içinde, ciddi ciddi ağlaması, Kovrin'in yüreğinde kıza karşı duyduğu acımayı daha bir artırdı. Bu narin varlığı bütün gün, belki de yaşamı boyunca mutsuz edecek saçmalıklar neler olabilirdi? Bir yandan Tanya'yı yatıştırmaya çalışırken bir yandan da yeryüzünde onu akraba sıcaklığıyla seven bu genç kız ve babasından başka tek yakını bulunmadığını düşündü. Eğer bu iki candan insan olmasa, küçük yaşta ana babasını kaybettiği günden sonra, yakın akrabalara duyulan karşılıksız sevginin, sıcak ilginin nasıl bir şey olduğunu bilemeyecekti. Gerçekten de öyleydi. Kendisi gibi sinirleri yıpranmış, yarı hasta adamın, öz babasının söylediklerinden dolayı şu sarsıla sarsıla ağlayan genç kızın gösterdiği yakınlık az bulunur türdendi. Kovrin sağlam yapılı, yanaklarından kan damlayan, sağlıklı bir kadınla evlenemez, onunla bağdaşamazdı; ona ancak kendisi gibi zayıf biri hayat arkadaşı olabilirdi. O bakımdan solgun yüzlü, mutsuz Tanya tam ona göre idi. Böyle düşündükçe gönlü genç kıza doğru akıyordu.

Bu duygular içinde kızın saçlarını, omuzlarını, ellerini okşamaya, gözyaşlarını silmeye başladı... Sonunda Tanya tümüyle sakinleşti, ağlamayı kesti. Ancak bir süre daha babasından, içinde bulunduğu katlanılması zor, ağır yaşamdan dert yandı; Kovrin'den kendisini onun yerine koyup durumunu anlamasını istedi. Zaman geçtikçe yüzünde gülücükler belirdi, babası gibi sert bir adamla

yaşamak durumunda olduğu için derin derin iç çekti. Ama sonunda bu da bitti, kahkahalarla gülererek kendisinin aptalın biri olduğunu söyledikten sonra odadan kaçıp gitti.

Kovrin biraz sonra bahçeye çıktığında, Yegor Semyonıç ile Tanya'nın, aralarında bir şey olmamış gibi yolda yan yana yürüdüklerini gördü. Karınları acıkmış olduğundan ikisi de içine tuz ekilmiş çavdar ekmeği yiyorlardı.

V

Kovrin, arabulucu rolünü başarıyla yürütmüş olmaktan memnun, bahçeye doğru yürüdü. Orada bir sıraya oturup düşünürken bir araba gürültüsü, neşeli kadın kahkahaları duydu. Demek ki, eve konuklar gelmişti. Akşamın koyu gölgeleri ağaçlar arasına düşmeye başladığında evden belli belirsiz keman, şarkı sesleri yükseldi, hatırına Kara Keşiş geldi. Bu göz yanılması denen saçmalık o anda dünyanın hangi köşesinde, hangi gezegende dolaşıyordu acaba?

Tam efsaneyi düşünüp çavdar tarlasında gördüğü Kara Keşiş hayalini gözlerinin önüne getirdiği sırada, saçlarına kır düşmüş, ayakları çıplak, karalar içinde, ölü gibi soluk yüzünde kara kaşları daha bir belirgin gözüken, dilenci kılıklı, orta boylu bir adam karşısındaki çam ağacının arkasından sessizce çıkıverdi. Bu bir dilenci miydi, yoksa serserinin biri mi? Her kimse adam başını dostça sallayarak, en ufak bir hışırtı, gürültü çıkarmaksızın Kovrin'in oturduğu kanepeye yaklaşarak yanına oturdu. İşte o zaman Kovrin onun Kara Keşiş olduğunu anladı. Bir dakika kadar sessizce birbirlerine baktılar. Kovrin şaşkınlık içinde, Kara Keşiş ise güler yüzle, ilk karşılaşmalarındaki gibi kurnaz, hatta işini bilen bir adam tavrıyla oturuyorlardı.

Kovrin, "Senin bir serap olduğunu biliyorum," dedi. "Niçin evrende dolaşmıyorsun da burada oturuyorsun? Efsaneye aykırı değil mi senin bu yaptığın?"

Keşiş hemen karşılık vermedi. Sonra yüzünü ona dönerek alçak sesle, "Ne fark eder?" dedi. "Efsane, serap ve ben... Bütün bunlar senin yıpranmış hayal gücünün ürünleri. Ben bir hayaletim."

"Yani yaşamıyorsun?"

Keşiş hafifçe güldü.

"Nasıl istersen öyle düşün. Ben senin hayalinde yaşıyorum, yani senin hayal etme gücünün ürünüyüm ve senin hayal gücün doğanın bir parçası; dolayısıyla ben de doğada var oluyorum."

"Çok yaşlı, son derece anlamlı, bilge bir yüzün var. Sanki bin yıldan beri yaşıyor gibisin... Hayal etme gücünün böyle olgular yaratacağını bilmezdim. Peki, bana niye öyle hayran hayran bakıyorsun? Benden çok mu hoşlandın?"

"Evet, haklı olarak 'Tanrı'nın seçkin kulu' diye adlandırılan birkaç kişiden birisin. Sen de benim gibi sonsuz gerçeğe hizmet ediyorsun. Düşüncelerin, niyetlerin, öğrendiğin bilim ve sürdürdüğün yaşam tümüyle tanrısal, göksel bir nitelik taşıyor; çünkü kendini mantıklı, güzel yani sonsuza dek var olacak şeylere adanmış durumdasın."

"'Sonsuz gerçek,' dedin. Eğer sonsuz yaşam diye bir şey yoksa insanlar sonsuz gerçeğe nasıl ulaşırlar? Böyle bir şey onlara çok mu gerekli?"

"Sonsuz yaşam vardır..."

"Yani insanların ölümsüzlüğüne inanıyor musun?"

"Elbette inanıyorum. Siz insanları büyük, parlak bir gelecek bekliyor. Yeryüzünde senin gibilerin sayısı arttıkça bu parlak gelecek daha erken gerçekleşecek. Yüce amaçlara hizmet edecek güçte, bilinçli, özgür düşünceli

kişiler yeryüzüne gelmese, insanlığın geleceği o denli parlak olamazdı. İnsanlığın gelişmesi kendi doğal evrimine bırakılırsa dünyadaki varoluşunuzun parlak sonucunu daha uzun zaman beklersiniz. Sen ve senin gibiler, insanlığı sonsuz gerçekler âlemine birkaç bin yıl daha erken sokacaksınız, vereceğiniz hizmetin yüceliği burada işte. Böylelikle siz, varlığınıza insanların yüzüne sinmiş Tanrı kutsallığının simgesi sayılıyorsunuz.”

“Biraz önce söylediğin sonsuz yaşamın anlamı nedir?” diye sordu Kovrin.

“Her türlü yaşamda olduğu gibi mutluluk içinde yaşamaktır, yaşama zevkidir. Yaşamın anlamını kavramak en büyük zevk sayılmalıdır, sonsuz yaşam insanlara sayısız, bitmez tükenmez bilinçlenme olanakları sunar. Kutsal Kitap’ta, ‘Babam’ın evinde kalacak çok yer var,’¹ denmesinin anlamı budur işte.”

Kovrin kıvançtan ellerini ovuşturdu.

“Ah, ağzından bal damlıyor. Seni dinlemek ne büyük bir zevk!”

“Bu sözleri duyduğuma memnun oldum.”

“Ancak buradan ayrılıp gittiğinde, ‘Gerçekten öyle biri var mıydı?’ diye sorarak tedirgin olacağım. Sen benim zihnimin yarattığı hayalsin, halüsinasyonsun. Bu durumda hasta ruhlu bir adamım ben, normal sayılmam.”

“Öyle olsa ne çıkar? Bunda şaşılacak bir şey yok. Sen hastasın; çünkü gücünün üstünde çalışıyorsun, iyice yorgun düştün. Demek oluyor ki, sağlığını yüce düşünceye kurban ettin, yakın bir gelecekte yaşamını da o uğurda harcayacaksın. Bunda bir kötülük var mı? Yetenekli, yaradılıştan soylu kişilerin asıl amaçları bu değil midir?”

“Ruhça hasta olduğumu bildiğim sürece kendime nasıl inanırım?”

“Peki, insanların peşinden koştukları dâhilerin hayal görmediklerini mi sanıyorsun? Biliminsanları, dâhilik ile delilik arasındaki sınırın çok ince olduğunu söylerler. Aziz dostum, yalnızca sıradan insanlarla sürü halinde yaşayanlar sağlıklı ve normaldir. ‘Sinir çağı’, ‘aşırı yorgunluk’, ‘bozulup dağılma’ gibi deyimler sizler için kullanılmamalı; yaşamın amacını sürüye katılmak olarak görenler korksunlar böyle sözlerden.”

“Ama Romalılar, ‘*Mens sana in corpore sano*,’¹ derlerdi.”

“Eski Romalılar ile Eski Yunanların söyledikleri her şey doğru mu sanıyorsun? Ruhsal yücelik, coşku, vecit gibi deyimler peygamberleri, ozanları, ülküleri uğruna acı çekenleri ilgilendirir; bunların insanın hayvani yönüyle, başka bir deyişle onların bedensel sağlığıyla bir ilgisi yoktur. Yineliyorum: Eğer normal, sağlıklı biri olmak istiyorsan doğruca sürüye katıl!”

“Sık sık benim de aklıma gelen düşünceleri dile getirmene çok şaşıyorum. Sanki herkesten sakladığım düşüncelerimi gizlice izlemiş gibisin. Neyse artık benim hakkımda konuşmayı bırakalım... ‘Sonsuz gerçek’le neyi kastediyorsun?”

Keşişten hemen yanıt gelmedi. Kovrin yaşlı adamın yüzüne baktı ama tanıyamadı onu. Yüz hatları gitgide yayılıyor, sise girmiş gibi dağılıyordu. Ardından keşişin başı, kolları gözden silindi, gövdesi yavaş yavaş oturdukları sıraya, akşamın loşluğuna karıştı, sonra tümüyle yok oldu.

Kovrin gülererek, “Eh, halüsinasyon son buldu! Gene de çok yazık!” dedi.

1. (Lat.) Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur. (Ç.N.)

Eve döndüğünde neşesi yerindeydi, kendini çok mutlu hissediyordu. Keşişin kısaca söyledikleri yalnız gururunu okşamakla kalmamış, bütün ruhunu, benliğini derinden sarsmıştı. Seçilmiş olmak, sonsuz gerçeğe hizmet etmek, insanlığın gelişmesini birkaç bin yıl öne alanlar arasında bulunmak, başka bir deyişle, insanları o birkaç bin yıl savaştan, günah işlemekten, acı çekmekten kurtarmak; gençliğini, gücünü, sağlığını, her şeyini yüce düşüncelere adanmak, toplumun mutluluğu için ölmeye hazır olmak ne ulu, ne kutlanası bir talihtir! Gözünün önünden yaşadığı yıllar akıp geçti. Çalışıp didinmeyle dolu, lekesiz, tertemiz yıllardı bunlar. Kendi öğrendikleri ile başkalarına öğretmeye çalıştıklarını gözünün önüne getirince keşişin sözlerinin hiç de abartılı olmadığını anladı.

Tanya ona doğru geliyordu. Bugün başka bir elbise giymişti. Kovrin'in heyecandan parlayan yüzüne, yaşlı gözlerine bakınca şaşırdı.

"Aa! Burada ne yapıyorsunuz? Bir şey mi oldu? Neyiniz var? Çoktan beri sizi arıyoruz..."

Kovrin ellerini genç kızın omuzlarına koydu.

"Merak edilecek bir şey yok, Tanya. Öyle mutluyum, öyle sevinçliyim ki! Tanya, sevgili Tanya, sizden çok hoşlanıyorum. Ne kadar çok hoşlandığımı anlata-mam!..."

Kızın ellerini kavradı, her birini tek tek öptü.

"Az önce son derece aydınlık, şaşırtıcı, ruhumu yücelten dakikalar yaşadım. Neler gördüğümü söyleyemem size; çünkü beni deli sanırsınız ya da söylediklerime inanmazsınız. Şimdilik beni bir yana bırakalım. Sevgili Tanya, bir tanem. Sizi seviyorum, çoktan beri seviyorum... Yakınlığınız, günde en az on kez karşılaşmamız benim için kaçınılmaz oldu. Bilmiyorum, buradan gittikten sonra ne yapacağım."

Tanya güldü.

“Aradan iki gün bile geçmeden beni unutursunuz, canım. Biz kendi halinde insanlarız, sizin yanınızda ne değerimiz olabilir ki?”

“Ben ciddiym Tanya. Giderken sizi de yanımda götüreceğim. Tamam mı? Benimle gelir misiniz? Benim olur musunuz?”

Tanya, “Aman siz de!” dedikten sonra yeniden gülmek istediye de beceremedi, yüzü al al olmuştu. Ardından solukları sıklaştı, hızla yürüyüp gitti. Ancak eve gideceği yerde, bahçenin derinliklerine doğru yönelmişti.

Ne yapacağını bilmez bir durumda ellerini ovuşturarak, “Hiç aklıma gelir miydi! Böyle bir şey düşünebilir miydim?” diye söyleniyordu.

Kovrin ise genç kızın arkasından yürüyor, aynı parlak ve coşkulu yüzle, “Beni tüm varlığım la saran bir sevgi istiyorum, böyle bir sevgiyi ancak siz verebilirsiniz, Tanya. Mutluyum, öyle mutluyum ki!” diyordu.

Genç kız allak bullak olmuştu; başını eğip büzüştü, sanki on yıl birden yaşlandı. Kovrin ise onu hâlâ güzel bulduğu için hayranlığını, “Ah, ne kadar güzelsiniz!” sözleriyle dile getirdi.

VI

Yegor Semyonıç, kızı ile Kovrin arasında yalnızca bir aşk ilişkisinin başlamakla kalmadığını, yakında evleneceklerini öğrenince heyecandan yerinde duramaz oldu. İlk gün sürekli elleri titredi, boynu şişip kızardı; bu durumda binek arabasına atladığı gibi bir arkadaşının evine yollandı. Tanya babasının atı kırbaçlamasından, şapkasını kulaklarına dek indirmesinden onun nasıl bir ruhsal durum içinde olduğunu anladı; odasına kapanarak akşam kadar gözyaşı döktü.

Seralarda turfanda Őeftaliler, erikler olgunlaŐımtı. Bu nazik, nazlı meyvelerin toplanması, kasalara konması, Moskova'ya gönderilmesi büyük bir dikkat ve çaba istiyordu. Yaz sıcak ve kurak geçtiği için her ağacın tek tek sulanması ayrı bir dertti, işçilerin bunu yapması çok zaman alıyordu. AĞaçları saran tırtıllar da başka bir sorundu. İla lamayla da kökleri kazınamadığı için, işçiler, hatta Yegor Semyonıç ve Tanya, onları parmaklarıyla eze eze bitiremediler. Kovrin, tırtılların parmakla ezilmesinden çok tiksiniyordu. Bütün bu işlerin yanında, göze doğru olgunlaŐacak meyvelerin sipariŐini Őimdiden almak, uzun uzun çizelgeler düzenlemek gerekiyordu. Bütün bunlar yetmiyormuŐ gibi, kimsenin başını kaŐıyacak vakit bulamadığı o curcuna içinde, tarla işleri de baŐlayıvermesin mi? İŞçilerin yarısı hemen oraya gönderildi. GüneŐte yanan, yorulan, sinirleri tepesine çıkan Yegor Semyonıç, bir bahçeye koŐuyordu, bir tarlaya... İŐlere yetişmek için bin parçaya bölündüğünü söyleyerek sağa sola bağırıp çağırıyor, kafasına bir kurŐun sıkacağını söylüyordu.

Çeyiz hazırlıkları bütün bunların üstüne tüy dikti! Pesotski'ler için bunun da çok önemi vardı elbette. Makas Őıkırtılarından, dikiŐ makinesi takırtısından,  t  yanığı kokusundan, sinirli, kaprisli bir kadın olan terzinin dırdırından evde herkesin başı dönmeye başladı. Bu arada, mahsus yapıyorlarmıŐ gibi, her gün yığın yığın konuk geliyordu eve. Onları yedirip içirmek, gönüllerini hoş tutmak, gerektiğinde gece yatısı için ağırlamak büyük eziyetti. Neyse ki bu Őeytan azabı sanki sisler arasından geçip gitti.

Tanya on dört yaŐından beri nedense Kovrin'in bir baŐkasıyla değil, kendisiyle evleneceğine inandığı halde, mutluluğun beklenmedik bir anda, apansız geldiğini söylüyordu. O bakımdan içinde bulunduğu durumu an-

layamıyor, buna bir türlü alışamıyordu. Bir gün bakıyorsunuz, başı göklerde, sevinçten, mutluluktan uçuyor; başka bir gün ağustos ayında aile ocağından, babasından ayrılacağını düşünerek üzüyor; başka bir gün de Kovrin gibi önemli bir adamın yanında kendini ufacık, değersiz görerek odasına kapanıyor, saatlerce gözyaşı döküyordu. Eve konuklar geldiğinde Kovrin'i yakışıklı, çekici bulan kadınların onu çok beğendikleri, kendisine de imrendikleri inancıyla dünyayı fethetmişçesine gurur duyuyor; ama Kovrin, genç kadınlardan birine gülümseyegörsün, hemen kıskançlığa kapılarak odasına çekilip ağlamaya başlıyordu. Bu yeni duygular, izlenimler onu öylesine oyalıyor, öylesine kendinden geçiriyordu ki bahçe işlerine kurulmuş makine gibi yardım ediyor; şeftalilere, tırtıllara, işçilere fazla aldırıyor, günlerinin nasıl geçtiğini bile fark etmiyordu.

Aynı değişiklikler Yegor Semyonîç için de geçerliydi. Gerçi sabahtan gece yarısına değin çalışıyor, hep bir yerlere koşturuyor, yorgunluktan düşünmeye fırsat bulamıyordu; her zaman büyümlü bir yarı uyku içindeydi. Sanki benliğinde iki kişi vardı: Biri, gerçek Yegor Semyonîç'ti: Bahçıvan İvan Karlıç işlerin hep ters gittiğini rapor ederken öfkeleniyor, saçını başını yoluyordu. Öbürü, gerçek olmayanıysa iş konuşmalarını yarı sarhoş bir halde kesip bahçıvanın omzuna vurarak, "Kim ne derse desin, soyaçekimin önemi büyük azizim," diyordu. "Gerçekten de öyle, Andriyuşa'nın annesi zeki, soylu, eşi bulunmaz bir kadındı. Melek gibi masum, aydınlık, temiz bir yüzü vardı. Güzel resim yapar, şiir yazardı. Toprağı bol olsun, genç yaşta veremden ölüp gitti. İşte oğlu da ona çekmiş..."

Gerçek olmayan Yegor Semyonîç bunları söyledikten sonra içini çekerek, "Andriyuşa'yı küçücük bir çocukken yanıma aldım," diyordu. "Onun da melekler gibi

masum, aydınlık, temiz bir yüzü vardı. Bakışı, davranışları, konuşması tıpatıp annesi gibidir: sevecen, ince, nazik... Ya zekâsı? Zekâsıyla hepimizi şaşırtırdı. Onun değerli bir bilimsanısı olması boşuna değil. Bir gün gelecek, İvan Karlıç, göreceksin, kendi alanında kimsenin erişemeyeceği bir noktaya erişecektir.”

Tam o sırada, gerçek Yegor Semyonıç devreye girerek korkunç bir yüzle bağırıp çağırmaya başladılar: “Kahrolasicalar! Bahçemi mahvettiler! Her şeyi bozup dağıttılar! Bahçem elden gitti! Ağaçlarım kurudu!”

Kendini çalışmaya kaptıran Kovrin’inse evdeki kargaşadan, koşturmacadan pek haberi yoktu. Yaşadığı aşk, içindeki ateşi daha bir alevlendirmişti; eskiye göre ondaki tek değişiklik bu oldu. Tanya’yla her görüşmeden sonra odasına heyecanlı, mutlu dönüyor; genç kızı öperken ya da ona olan aşkını dile getirirken duyduğu heyecanla kitaplarına, yazılarına daha bir hevesle sarılıyordu. Kara Keşiş’in “Tanrı’nın seçkin kulları”, “sonsuz gerçek”, “insanoğlunun parlak geleceği”yle ilgili sözleri, çalışmalarına apayrı, olağanüstü bir anlam kazandırmıştı. Yüreği gururla doluydu, gözünde kendi değeri daha bir büyümüşü. Haftada bir ya da iki kez Kara Keşiş’le görüşüyor ama bu onu kesinlikle korkutmuyordu. Çünkü böyle görüşmelerin, hayal görmelerin kendini yüce düşüncelere adanmış, kalburüstü insanlardan başkasına nasip olmayaacağına inanıyordu.

Bir keresinde Kara Keşiş, yemek odasına kadar gelecek pencerenin önüne oturdu. O sırada Yegor Semyonıç ve Tanya’yla konuşan Kovrin, sözü döndürüp dolaştırıp Kara Keşiş’in hoşlanacağı konulara getirdi. Bunun üzerine hayalet başını sallamaya, onu onaylamaya başladı. Karşısındaki iki insan, Kovrin’in kendileriyle konuştuğundan kuşkulananmaksızın neşeyle gülüyor, onu ilgiyle dinliyorlardı.

Bu arada farkına varmaksızın Uspenski Yortusu yaklaştı, hemen ardından da düğün günü gelip çattı. Yegor Semyoniç'in isteği üzerine, iki gün süren, şamatalı, gereksiz derecede gösterişli bir düğün yaptılar. Bol bol yenildi, içildi, tam üç bin ruble masraf edildi. Kiralık orkestranın berbat müziğinden, gürültü patırtıdan, garsonların koşturmacasından, evi tıkış tıkış dolduran konukların çokluğundan ne pahalı şarapların ne de Moskova'dan getirtilmiş mezelerin tadı anlaşıldı.

VII

Uzun kış gecelerinden birinde, Kovrin yatakta yatıyor, Fransızca bir roman okuyordu. Kent yaşantısına alışmamaktan ötürü akşamları başı ağrıyan karısı uyuyalı çok olmuştu. Tanya arada bir uykuda konuşuyor, birbiriyle ilgisiz laflar söylüyordu.

Saat gecenin üçünü vurdu. Kovrin mumu söndürüp yattı ancak gözlerini kapayıp uzun süre uyumaya çalıştığı halde bunu başaramadı. Çünkü bir yandan odanın havası sıcak geliyor, bir yandan da Tanya sayıklıyordu.

Saat dört buçukta mumu yeniden yaktı, yakar yakmaz karyolanın yanındaki koltukta oturan Kara Keşiş'i gördü. Keşiş, "Merhaba," dedi.

Bir süre sustuktan sonra da sordu: "Ee, anlat bakalım, neler düşünüyorsun?"

"Şöhreti düşünüyorum," dedi Kovrin. "Demin Fransızca bir roman okuyordum. Romanda genç bir bilgin den söz ediliyor. Adam sürekli peşinde koştuğu şöhrete erişemeyince hastalıktan eriyip gidiyor. Böyle bir şöhret düşkünlüğünü anlamıyorum, düpedüz saçmalık bence."

"Sen akıllı bir adamsın. Şöhret senin için ilgi çekmeyen bir oyuncak gibidir."

"Evet, doğru söyledin."

“Aslında ün, şöhret sana göre değil. Ünlü biri olarak öldükten sonra mezar taşına adını yaldızlı harflerle yazdıklarını düşünelim. Zamanla bu yazılar yaldızıyla birlikte silinip gidecek olduktan sonra, bunun ne değeri kalır, kimin ne işine yarar? Ayrıca dünyada ünlülerin sayısı o kadar çok ki, zayıf insan belleği hepsinin adını ezberde tutmaya yetmez!”

“Evet, öyledir... Ayrıca ezberde tutup da ne olacak?... Neyse bu konuyu kapatalım da başka bir şeyden söz edelim. Örneğin, mutluluktan. Mutluluk nedir?”

Saatin gongu beşi vuruncaya değin karyolada oturup ayaklarını aşağı sarkıtarak Kara Keşiş’le konuştu. Bir ara dedi ki: “Eski zamanlarda Polykrates¹ adında birinin mutluluğu öylesine büyükmüş ki, başına bir şey gelmesinden korkarak, tanrıları yumuşatmak için yüzüğünü adak vermiş. Böyle bir efsane biliyor musun? Tıpkı Polykrates gibi ben de mutluluğumun büyüklüğünden korkuyorum. Garip değil mi? Sabahtan akşama değin yüreğimi, tek başına tüm benliğimi sevinç dolduruyor, sanki içimde başka duyguya yer kalmıyor. Hayli zamandır hüznün, üzüntü, can sıkıntısı nedir bilmiyorum. Çok ciddi-yim. Anlamıyorum bir türlü...”

“Bunda anlamayacak ne var? Sevinç olağandışı bir duygu değil ki. Sevinç de öteki duygular gibi normal insanların tadabilecekleri bir duygu. İnsanoğlu akıl ve ahlak yönünden gelişip yüceldikçe daha bir özgürleşir, yaşamdan alacağı zevk artar. Sokrates, Diogenes, Marcus Aurelius elem nedir bilmezlerdi, onlar yalnız sevinç duyarlardı. Havarilerden biri ne demiş? ‘Sevincin sürekli olsun.’ Sen de sevinçli ve mutlu ol.”

Kovrin gülerek, şaka yollu, “Tanrıları kızdırmaz mı-

1. MÖ 6. yüzyılda yaşamış, Samos Adası’nda (bugünkü Sisam) hüküm süren tiran. (Y.N.)

yım? Tanrılar tüm huzurumu kaçıır, beni aç, çıplak bırakırlarsa hoşuma gider mi sanıyorsun?” dedi.

O sırada Tanya uyanmış, şaşkınlık ve korku içinde kocasına bakıyordu. Adamcağız karşısındaki koltuğa bakarak gülüyor, el kol hareketleri yapıyor, kendi kendine gülüp konuşuyordu. Gözlerinin parıltısı, gülmesi bir tuhaftı. Kocasının keşişe doğru uzattığı kolunu tutarak, “Andriyuşa, kiminle konuşuyorsun?” diye sordu. “Andriyuşa, dur bir dakika!”

“Kiminle mi? İşte orada, onunla... Karşımda oturan keşişi görmüyor musun?”

“Ben kimseyi görmüyorum. Orada keşiş diye biri yok. Sen hastasın, Andriyuşa!”

Genç kadın kocasını kucakladı, hayaletlerden korumak istercesine ona iyice sokuldu, bir eliyle gözlerini kapattı.

Hıçkırıklar içinde, tüm bedeni titreyerek, “Sen hastasın, sevgilim,” dedi. “Beni bağışla bir tanem, ama çoktandır sende bazı ruhsal bozukluklar olduğunu fark ediyordum... Ruhsal bir hastalığın var, Andrey’ciğim.”

Karısının titremesi ona da geçti. Karyolanın yanındaki koltuğa bir daha baktı. Orada oturan kimse yoktu artık. Kollarında, bacaklarında bir güçsüzlük hissetti, büyük bir korkuya kapıldı, giyinmeye başladı.

Titrerken, “Önemli bir şey değil, aldırma sen,” diyordu. “Ben gerçekten hastayım... Hastalığımı kabul etmem gerekiyor.”

Tanya hıçkırıklarını tutmaya çalışarak, “Evet, çoktandır farkındayım... babam da farkında,” dedi. “Kendi kendine konuşuyorsun, garip biçimde gülüyorsun, uykuların iyice azaldı. Tanrım, Tanrım, sen bizi koru! Ama sakın korkma Andriyuşa, geçer bunlar, Tanrı aşkına korkma!”

Kocasının ardından o da giyinmeye başladı. Kovrin

karısının titremesine bakarken, durumunun korkunçluğunu yeni yeni anlıyordu. Kara Keşiş'le konuşması bu kadar tehlikeliydi demek ki! Aklını kaçırdığı apaçık ortadaydı.

İkisi de niçin öyle yaptıklarını bilmeden giyinip salona çıktılar. Tanya önde, Kovrin arkada... Kızının hüngür hüngür ağlamasıyla uyanmış olan Yegor Semyoniç, sırtında sabahlığı, elinde bir mumla ayakta, ortada dikiliyordu. O kışı onlarda geçirmeye gelmişti.

Tanya sıtmaya tutulmuş gibi sarsılarak, "Korkma Andrey'ciğim, korkma Andriyuška!" dedi bir daha. "Baba, bütün bunlar geçer, hepsi geçer..."

Heyecandan Kovrin'in ağzından tek sözcük çıkmıyordu. Kayınpederine şaka yollu, "Ben aklımı kaçırdım, kutlayabilirsiniz," demek istiyor; ama yalnızca dudakları kıpırdıyor, acı acı gülümsüyordu.

Saat dokuz olunca sırtına ceketini, kürkünü giydirdiler, boynunu atkıyla güzelce sardılar, arabaya bindirip doktora götürdüler. O günden sonra tedaviler başladı.

VIII

Yaz gelince doktorun tavsiyesine uyarak gene köye yollandı. Hastalığı epeyce düzelmiş, Kara Keşiş'i görmez olmuştu; hastalıktan geriye bedensel gücünü toparlamak kalıyordu. Karısının köyünde bol bol süt içti, günde iki saatten fazla çalışmadı, ağzına şarap, sigara koymadı...

İlyin Yortusu'ndan bir gün önce, evde akşam ayini yapılıyordu. Yardımcısı, papaza buhurdanlığı verince konağın koskoca salonu mezarlık gibi günlük kokmaya başladı; bunun üzerine Kovrin dayanamayıp parka çıktı. Dört bir yanda açan çiçekleri fark etmeden parkta gezindi, bankta oturdu, sonra bahçede dolaşmaya başladı. Irmağa kadar yürüdükten sonra yamaçtan aşağıya indi,

bakışlarını sulara çevirerek bir süre ayakta dikildi. Bir yıl önce Kovrin'i genç, dinç, neşeli gören kökleri saçaklı kasvetli çam ağaçları, başları gökte, dimdik dururken kendi aralarında fısıldaşıyor gibiydiler. Sanki onu tanımıyorlardı. Gerçekten de saçları kazınmıştı, sarsak sarsak yürüyordu, yüzü bir yıl öncesine göre tombullaşıp sararmıştı.

Köprüden karşı kıyıya geçti. Bir yıl önce çavdar ekili olan tarlada sıra sıra dizili, biçilmiş arpa demetleri vardı. Güneş batmıştı ama ufukta günbatımının kızılığı alev alev yanıyor, ertesi gün esintili bir hava olacağını haber veriyordu. Çevresinde kimsecikler yoktu. Kovrin bir yıl önce aynı günlerde Kara Keşiş'in ilk kez gözüktüğü yöne doğru uzun uzun baktı. Orada yirmi dakika kadar dikildikten sonra akşamın kızılığı usul usul söndü, ortalık kararmaya başladı.

Yaptığı gezintiden üzgün, dizlerinin dermanı kesilmiş halde geri döndüğünde akşam ayını bitmek üzereydi. Yegor Semyonich ile Tanya terasın basamaklarına oturmuş çay içiyor, konuşuyorlardı. Onu görür görmez susmalarından Kovrin kendisi hakkında konuştuklarını anladı.

Tanya, "Sütünü içme saatin geldi, unutmazsın, değil mi?" dedi.

Kovrin en alt basamağa oturarak, "Hayır, süt içmeyeceğim," karşılığını verdi. "İstersen sen iç."

Genç kadın ile babası kaygıyla bakiştılar. Tanya suçlu suçlu, "Ama sütün yararlı olduğunu söylüyordun," dedi.

Kovrin alaylı alaylı güldü.

"Hem de ne yararlı, bir bilerseniz! Cumadan beri yarım kilo daha almışım, kutlarım sizi."

Başını ellerinin arasında tutarak can sıkıntısıyla, "Keşke beni hiç tedaviye başlatmasaydınız," dedi. "Bromürlü ilaçlar, aylaklık, sıcak banyolar, her an denetim altında bulunmak, her lokmayı çekinerek yemek, adımımı

bile korka korka atmak beni iyice serseme çevirdi. Evet, deli gibiydim, büyüklük kompleksi içindeydim. Ama eskiden neşeliydim, dinçtim, mutluydum. Özgün düşünüp ilginç şeyler söylüyordum. Şimdi daha akli başında, tutarlı biri oldum ama başkalarından da farkım kalmadı. Birçokları gibi sıradan bir insanım, böyle yaşamak sıkıyor beni. Ah, bana niçin bu kadar acımasız davrandınız? Halüsinasyon görüyorsam bunun kime ne zararı vardı, soruyorum size, kime ne kötülüğüm dokundu?"

Yegor Semyonıç içini çekti.

"Ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu? Seni dinlemek bile sıkıntı veriyor insana."

"Siz de dinlemeyin, efendim!"

İnsanlar, özellikle de Yegor Semyonıç, Kovrin'i bayağı rahatsız etmeye başlamıştı. Kendisi de adamcağıza karşı soğuk, kaba, hatta düşmanca tavırlar takınıyor; ona bakarken gözlerinde yalnız alay ve nefret okunuyordu. Yegor Semyonıç da onunla konuşurken kendi açısından rahatsızdı. Hiçbir suçu olmadığı halde onunla birlikteyken kızarıp bozuyor, suçlu suçlu öksürüyordu. Babası ile kocasının arasının bozulması, Tanya'yı doğal olarak çok tedirgin ediyordu. Babasına sokularak yüzüne tasayla bakıyor, ikisinin de böyle birdenbire neden değiştiğini anlamaya çalışıyordu. Anladığı bir şey vardı; o da bu iki candan insanın davranışlarının tümüyle değiştiği, babasının gittikçe yaşlandığı; kocasınınsa son zamanlarda nazlı, sinirli, sataşkan, çekilmez bir insan olduğuydu. Genç kadın kahkahayla gülmeyi, şarkı söylemeyi epeydir unutmuştu; sofradan aç kalkıyor, geceleri gözüne uyku girmiyordu; korkunç bir olayın her an patlayıvermesini bekliyordu sanki. İlyin Yortusu sırasında, akşam ayininde babasının ağladığını duyar gibi olmuştu. O bakımdan şimdi terasın basamaklarında otururlarken bu olayı düşünmemeye çalıştı.

Kovrin, "Buda, Muhammed, Shakespeare ne talihli kişilermiş ki, sevgili yakınları ile hekimler onları coşkuya kapıldıkları, esinlenip vecde geldikleri için tedavi etmeye kalkışmamışlar," dedi. "Muhammed sinirlerini yatıştırmak için potasyum klorür alsa, günde iki saat çalışsa, süt içse bu olağanüstü insandan günümüze kala kala azıcık bir şey kalırdı. Hekimler ile iyi yürekli yakınlarımız bizlere öyle şeyler yapacak ki, sonunda insanlar salaklaşacak, sıradanlık deha sayılmaya başlanacak, ortada uygarlık diye bir şey kalmayacak. Sevgili yakınlarım, size ne kadar minnettarım bilemezsiniz!"

Sinirlerinin tepesine çıktığını anlıyordu; daha fazla konuşup yanındakileri üzmemek için hızla ayağa kalktı, içeri gitti. Salonun bütün pencereleri açıldı, o sessizlikte bahçeden insanı yatıştıran ot kokuları geliyordu. Büyük salonda döşemelere ve piyanoya, ayın yeşile kaçan ışıltıları vurmuştu. Kovrin çevresine bakındı; bir yıl önce bahçeden ot kokularının geldiği, pencerelerin ay ışııyla parladığı geceleri anımsadı. Eski ruh halini geriye döndürmek amacıyla çalışma odasına koştu, sert bir puro yakıp uşağa şarap getirmesini buyurdu. Ancak içtiği purodan ağzının içi zehir gibi oldu, şarap da eski tadı vermedi. Alışkanlık, tiryakilik bitince her şey bu kadar berbat oluyordu demek ki. Gene de purodan, birkaç kadeh şaraptan sonra başı döndü, yürek atışları sıklaştı, ister istemez kalsiyum bromür almak zorunda kaldı.

Yatmadan önce Tanya dedi ki: "Biliyorsun, babam seni taparcasına sever. Son günlerde durup dururken sinirlenmen öldürecek onu. Görmüyor musun, günden güne, saat başı çöküyor adamcağız. Sana yalvarıyorum, Andriyuşa, Tanrı aşkına, ölmüş babanın hatrına, benim huzurum için adamcağızın gönlünü al, onunla iyi geçin!"

"Böyle bir şeyi istemiyorum, üstelik yapamam!"

Tanya titremeye başladı.

“Ama niçin! Açıklar mısın?”

Kovrin omuz silkti.

“Çünkü onu sevimli, cana yakın bulmuyorum. Hepsi bu! Neyse, o senin baban, benim değil. Kapatalım bu konuyu!”

Tanya, gözleri aynı noktada, ellerini şakaklarına bastırarak, “Anlamıyorum, anlamıyorum!” dedi. “Evimizde kimsenin önleyemediği, korkunç şeyler yaşanıyor. Sen çok değiştin, eski Andriyuşa değilsin... Zeki, olağanüstü bir insansın ama boş yere sinirlenip çekişmelere meydan veriyorsun... Öyle ıvır zıvır şeylere sinirleniyorsun ki, senin sen olduğuna inanası gelmiyor insanın.”

Tanya söylediklerinden ürkerek Kovrin’in ellerini öptü.

“Dur, dur, kızma hemen! Akıllı, iyi yürekli, soylu bir insan olduğunu biliyorum. Babama karşı daha insafli davranacağını da... Öyle iyi bir insan ki babam!”

“Baban sandığın gibi iyi biri değil, yalnızca saf. Babana benzeyen vodvil kahramanı adamlar, saflık akan, semiz suratları, olağanüstü konukseverlikleri, bin bir türlü tuhaflıklarıyla bir zamanlar beni duygulandırır; romanlarda, vodvillerde, yaşamın içinde karşıma çıktıkları zaman beni gülmekten kırarlardı. Ama şimdi nefret ediyorum böylelerinden; çünkü bencillik bunların iliklerine işlemiş. En çok nefret ettiğim yanları da toklukları, midelerinin tok oluşundan ileri gelen, boğaları, yabandomuzlarını andıran iyimserlikleri.”

Tanya yatağa oturdu, başını yastığa koydu. Didişmekten yorgun düştüğü, daha fazla konuşmak istemediği belliydi. Gene de, “Bütün bunlar işkence benim için,” dedi. “Kışın bastırıldığından beri huzur yüzü görmedim. Her dakika acı çekiyorum. Bundan daha korkunç ne olabilir?”

“Evet, tabii, ben Herodes'im¹, sen ve baban masum ana kuzusu. Kesinlikle böylesiniz!”

Bunları söylerken Kovrin'in yüzü kadına çok çirkin, tiksindirici gözüktü. Gerçekten de öfke, alay ona hiç yakışmıyordu. Zaten Tanya epey zamandır kocasının yüzünde bir şeyin eksildiğini, saçını kestirdiğinden beri suratının çok değiştiğinin farkındaydı. İşte bu düşünceler içinde ona kırıcı bir söz söylemek istediye de kendini zor tuttu, kocasını tümüyle gücendirmekten korkarak yatak odasından çıktı.

IX

Kovrin üniversitede profesörlük unvanını elde etmişti. İlk dersini Aralık ayının ikisinde vereceği koridora asılan duyuruda belirtildi. Ancak o güne varmadan Kovrin, öğrenci işlerine bir telgraf çekerek hastalığı dolayısıyla dersleri yapamayacağını bildirdi.

Artık boğazından sürekli kan gelmeye başlamıştı. Haylidir kan tükürmekteydi, bunun yanında ayda bir-iki kez ağzından gelen kan çoğalıyor, böyle günlerde iyice zayıf düşerek yarı uykulu bir duruma giriyordu. Aslına bakılırsa kendisinin bundan fazla korktuğu yoktu; çünkü merhum annesi aynı hastalığı on yıl, hatta daha uzun süre çekmişti. Doktorlar da hastalığı tehlikeli bulmuyor, bununla birlikte heyecanlanmamasını, sakın bir yaşam sürmesini, gereğinden çok konuşmamasını salık veriyorlardı.

Ocak ayına ertelenen dersler gene aynı nedenden dolayı yapılamadı, şubat ayına gelindiğindeyse yeni bir

1. MÖ 73-74 yılları arasında yaşayan, Yahuda eyaletinin Roma tarafından atanmış kralı. Yeni Ahit'te Hz. İsa'nın doğduğu ülkenin tiranı olarak betimlenir. (Y.N.)

derse başlanması gereksiz bulundu. Böylece Kovrin'in vereceği dersler yeni öğretim yılına bırakıldı.

Kovrin, Tanya'dan ayrılmış; kendisiyle küçük bir çocuk gibi ilgilenen, ondan iki yaş büyük bir kadınla yaşamaya başlamıştı. O günden beri bilimsinin sakın, uyumlu bir yaşantısı vardı. Varvara Nikolayevna –birlikte yaşadığı kadın– onu Kırım'a¹ götürmeyi önerdiğinde, bu işten bir yarar gelmeyeceğini bile bile gitmeye razı oldu.

Akşamleyin Sivastopol'da trenden indiler, ertesi gün Yalta'ya gitmek üzere bir otele yerleştiler. İkisi de çok yorulmuştu. Varvara Nikolayevna çayını içtikten sonra yattı ve hemen uyudu. Ancak Kovrin uyumak istemiyordu. Daha Moskova'dayken, yola çıkmadan önce Tanya'dan bir mektup almıştı. Okumaya karar veremeyip ceketinin yan cebine soktuğu mektup, şimdi onu fazlaca heyecanlandırıyordu. Aslında Tanya'yla evliliğinin bir hata olduğunu düşünüyordu; bu yüzden ondan ayrıldığı zaman büyük bir rahatlama duymuştu. Tanya'nın, kendisine eziyet çektiren bir kadından başka bir şey olmadığını düşünüyordu; insanı dikkatle süzen, iri, zeki gözlerinin dışında ilgi çekici bir yanı kalmamıştı. Aklına geldikçe ona karşı yalnızca acıma duyuyordu, bir de karabaşlar çöküyordu içine.

Zarfın üzerindeki elyazısı bile iki yıl önce onlara yaptığı haksızlıkları, eski karısı ile babasına karşı katı tutumunu, hiç suçları olmadığı halde çevresindekilere içindeki boşluğu, yalnızlığı, can sıkıntısını, yaşamdan hoşnutsuzluğunu boşaltıvermesini hatırına getirdi. Bunun hemen ardından tezini parça parça edişini, hastalığı süresince tuttuğu günlükleri yırtıp atmasını anımsadı. Yırttığı

1. Çehov da kendi hastalığı sırasında birkaç kez Kırım'a gidip dinlenmiş, sonra Yalta'da sürekli oturmak üzere bir ev yaptırmıştı. (Ç.N.)

yaprakları pencereyi açıp dışarı savurduğunda kâğıt parçaları rüzgârda uçuşarak bahçedeki dallara, çiçeklere takılmıştı. Bu satırlarda hiçbir temele dayanmayan tuhaf savlar, akli başında bir insana yakışmayan abuk sabukluklar, bir sürü küstahlık, kendini dev aynasında gören birinin deli saçmaları vardı. Günlük türündeki bu yazılar, kusurlarının tutanağı sayılabilirdi. Son günlük defterini de yırtıp sayfalarını pencereden savurduktan sonra içini bir sıkıntı basmış, o sıkıntıyla karısına demediğini bırakmamıştı. Suçsuz bir insana yapılacak iş miydi bu? Bir keresinde de karısına acı çektirmek için babasının evlenmelerinde çirkin bir rol üstlendiğini, kızıyla evlenmesi için ona yalvardığını söylemişti. Bu sözleri başka bir odadan duyan Yegor Semyonîç deli gibi içeri dalmış, söyleyecek laf bulamadığından ya da dili tutulduğundan azgın boğalar gibi tepinmişti. Tanya ise babasına bakarak canhıraş bir çığlık atmış, hemen ardından düşüp bayılmıştı. Bundan daha yakışsız bir şey olamazdı!

Zarfin üstündeki tanıdık yazıya bakarken bütün bunları anımsadı Kovrin. Sonra balkona çıktı. Dışarıda sakin, ılık bir hava vardı, her köşeye denizin kokusu sinmişti. Aşağıdaki köy öylesine güzeldi ki, gökteki ay, çevredeki ışıklar suda pırıl pırıl yansırken adını koyamayacağınız bir renge bürünüyordu. Bu renge ille bir ad vermek isterseniz laciverdin yeşille yumuşak, tatlı bir birleşimi sayılabilirdi; koyun kimi yerleri de göztaşı mavisiydi. Sudaki hareler durmadan değişiyordu, körfez suyla değil, ay ışığıyla dolu gibiydi. Kısacası her şey, renklerin uyumuyla birlikte, dingin, insanın ruhunu yücelten birlikteliği oluşturuyordu.

Aşağı katta, balkonun altındaki pencereler açıktı herhalde, çünkü kadın sesleri ile kahkahalar açık seçik iştiliyordu. Belli ki orada kalanlar akşam eğlencesi düzenlemişlerdi.

Sonunda mektubu okuma isteği ağır bastı ve Kovrin zarfı açtı. Odasına girdikten sonra şu satırları okudu:

Bugün babam öldü. Onun ölümüne sen sebep oldun, bunu böyle bilesin! Bahçemiz de yavaş yavaş can çekiyor; çünkü başkasının ellerine bırakılmış durumda. Zavallı babamın korktukları tek tek başına geliyor. Bunların hepsi senin yüzünden! Senden tüm benliğimle nefret ediyor, tez zamanda geberip gitmeni diliyorum. Çektiğim acılar yetmedi anlaşılan. Her gün dayanılmaz ıstıraplar içinde kıvranıyorum... Bir gün senin de acılar içinde geberdiğini görmeyecek miyim? Olağüstü bir adam, bir dâhi olduğuna inanarak seni bağırma bastım, sevdim ama kaçığın teki çıktın...

Sonunu okumaya gücü yetmeyen Kovrin mektubu yırtıp attı. Korkuya benzeyen bir tedirginlik sarmıştı yüreğini. Karısı Varvara Nikolayevna paravanın arkasında uyuyordu; uyuduğu, düzgün soluk alışlarından belliydi. Alt kattan da neşeli çığlıklar, kahkahalar geliyordu. Oysa Kovrin otelde kendilerinden başka canlı varlık yokmuş gibi bir duyguya kapılmıştı, çünkü acı çeken, ona lanetler yağdıran eski karısının yazdıkları onu bayağı ürkütmüştü. Hastalandığı iki yıl boyunca başına belalar açan, yakınlarına bir sürü zarar verdiren bilinmedik gücün, o pis Kara Keşiş'in, ansızın kapıdan içeri girip gene ona oyunlar oynamasından çekiniyormuş gibi, korka korka kapıya baktı. Neyse ki denemelerinden biliyordu: Sinirleri yerinden oynadığında bundan tek kurtuluş yolu kendini çalışmaya vermektir. Yazı masasına oturmak, herhangi bir düşünceyi geliştirmek için kafasını toplamak sinirlerini yatıştırmaya yetiyordu.

Kovrin kırmızı çantasını açıp içinden küçük bir defter çıkardı. Defterde, Kırım'da boş kalıp canı sıkıldığı zamanlar üzerinde düşünmeyi tasarladığı, çeşitli yazarlar-

dan derlenmiş yazı özetleri vardı. Masaya oturdu, özetleri gözden geçirmeye başladı. Aynı anda da uyumlu, sakin, kaygılardan uzak bir ruhsal durum benliğine ege-men oldu. İnsanoğlunun gereksiz koşturmacaları üzerine düşüncelere daldı.

Mutluluk saydığımız şeylerin, sıradan isteklerin peşinde gereksiz bir gerginlikle koşarken yaşam bize neler kaybettirmiyordu ki! Örneğin, kırkına merdiven dayadığı bir yaşta, sıradan bir profesör olmuş, ölgün, can sıkıcı, zor anlaşılır bir dille başkalarının düşüncelerini öğrencilerine aktarmak, kısacası orta karar bir bilimsani niteliği kazanmak için tam on beş yıl dirsek çürütmüş, gecesini gündüzüne katıp çalışmış, ağır bir ruhsal hastalığa göğüs germiş, başarısız bir evlilik yaşamış, bir sürü haksızlık, saçmalık yaparak yıllarını boşa harcamıştı. Şimdi bunları aklına getirdikçe tüm neşesi kaçıyor. Yeteneklerinin vasat olduğunu anladığı için yazgısına razıydı artık. Çünkü bundan başka çıkış yolu kalmamıştı; her insan neyse olduğu kadarıyla yetinmek zorundaydı.

Okuduğu derlemeler onu sakinleştirmeye yetti, ama yırtıp attığı mektubun parçaları döşemede durdukları yerde gözüne batıyor; düşüncelerini yoğunlaştırmasını engelliyordu. Masadan kalktı, yırtık sayfaları topladı, pencereden dışarı attı. Ama o sırada denizden bir meltem esti, attığı kâğıt parçaları pencerenin dibine yapıştı. Bunun üzerine korkuya benzer bir tedirginlik gelip içine yerleşti. Alt kattaki şenlik ara vermişe benziyordu. Otelde kendilerinden başka tek canlı varlık olmadığı duygusu onu gene rahatsız etmeye başladı. Dayanamayıp balkona çıktı.

Aşağıdaki koy canlıydı sanki; ona mavi, lacivert, turkuvaz binlerce ateş saçan gözle bakıyor; onu kendisine çağırıyordu. Gerçekten sıcak, boğucu bir hava vardı, gidip denizde yıkansa ne güzel olurdu! Kovrin bunları dü-

şünürken alt kattan bir keman sesi duyuldu, ardından iki ince kadın sesi bir anda şarkı söylemeye başladı. Kovrin'in yakından tanıdığı bir şarkıydı bu, ruh hastalığına yakalanan bir genç kızdan söz ediyordu. Genç kız geceleyin bahçeden gelen birtakım gizemli seslerle sarsılıyor; ama biz ölümlüler için kutsal bir şarkıymış gibi çınlayan bu büyüleyici sesler uyumunun sözlerini anlayamıyordu. Kovrin'in birden göğsü daraldı, yüreği tatlı bir hüznle sıkıştı, çoktandır tanımadığı, tadına doyumaz bir sevinç gelip canevine yerleşti.

Koyun öbür ucundan kasırgaya, hortuma benzeyen bir sütun yükseldi o anda. Sütun korkunç bir hızla otele doğru yaklaşırken bir yandan da boyu küçülüyor, rengi koyulaşıyordu. Kovrin kasırgadan kendini korumak için güçlkle yana çekildi, aynı anda da başı çıplak, saçlarına kır düşmüş, kara kaşlı, yalınayak bir keşiş, Kovrin'in yanından geçip odanın ortasında durdu. Keşiş kollarını göğsünde kavuşturmuştu.

Kara Keşiş, Kovrin'in yüzüne tatlı tatlı bakarak si-temle, "Sözlerime niçin inanmadın?" dedi. "O zaman senin dâhi olduğunu söylediğimde bana inansaydın son iki yılını böyle üzüntü içinde, boşu boşuna harcamazdın."

Kovrin bir dâhi, Tanrı'nın seçkin kulu olduğuna yeniden inandı; Kara Keşiş'le eski konuşmalarını anımsadı, onunla yeniden muhabbete koyulmak istedi, ama boğazından boşalan kanla aklı başından gitti. Ne yapacağını şaşırdı, ellerini göğsünün üzerinde gezdirirken gömleğinin yenleri kana bulandı. Paravanın arkasında uyuyan Varvara Nikolayevna'ya seslenmek istediye de ağzından, "Tanya! Tanya!" sözünden başkası çıkmadı.

Boylu boyunca yere yıkıldı. Ellerinin üstünde doğrulmaya çalışırken, "Tanya!" diye seslendi bir daha.

Tanya'yı yardıma çağıracaktı. Üzerlerine çiy damlaları düşmüş, gür çiçeklerin boy attığı parkı, bahçeyi, sa-

çaklı kökleriyle başı göklere eren çam ağaçlarını, çavdar tarlasını, bilgi birikimini, gençliğini, cesaretini, sevinçlerini, güzelliğine doyamadığı yaşamı yardıma çağıracaktı... Halıdaki, yüzünün yanındaki kan birikintisini görüyor; bağırmak istediği halde düştüğü dermansızlık yüzünden bir şey söyleyemiyor; ama anlatılması zor, sınırsız bir mutluluk bütün benliğini dolduruyordu. Aşağıda, balkonun altında bir serenat çalınmaya başlamıştı. Bir yandan da Kara Keşiş onun bir dâhi olduğunu, zayıf bünyesi yüzünden artık ölüme doğru yol aldığını, bedeninin kabuğa, zara benzer kalıntısıyla içindeki dehaya artık hizmet edemeyeceğini kulağına fısıldıyordu.

Varvara Nikolayevna uyanıp da paravanın arkasından çıktığında, Kovrin artık bir ölüden başka şey değildi, yüzünde mutlu bir gülümsemeyle donup kalmıştı.

1894

Çoğunlukla bir edebiyatçı olarak tanınsa da, Çehov aynı zamanda başarılı bir hekimdir. Tedavi ve ilaçların, hastalığın her zaman yegâne çözümü olmayabileceğini vurgulayan **Kara Keşiş**, Çehov külliyyatında özel bir yere sahiptir.

Müstakbel felsefe profesörü Andrey Kovrin, deha sandığının aslında bir akıl hastalığı olabileceği ihtimalini sorgulamaya başlayınca, yaşamı halüsinasyonlarla dolu bir kâbusa dönüşür. Sadece kendisine görünen siyahlar içindeki keşiş sureti, onu anlayan tek kişidir artık. Belki de söylenenin aksine bir akıl hastası değil, insanlığa büyük faydaları dokunacak bir felsefe dehasıdır... Çöküşünün sonlarına doğru nerede hata yaptığını sorgulayan Kovrin için, yazgısını değiştirecek zaman kalmamıştır.

#kısaklasikler #rusklasikleri #delilik #halüsinasyon #hayalet #felsefe #deha

Kapak illüstrasyonu: Selin Birben

8,5 TL

canyayinlari.com | f | | | canyayinlari

öykü

ISBN 978-975-07-5402-9

